

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Des. Erasmi Familiarium colloquiorum opus

Erasmus, Desiderius

[Heidelberg], [ca. 1615]

Psevdochei et Philetymi

[urn:nbn:de:bsz:31-109179](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109179)

vulgò Maberti, aut latrina publica. CARTH. *Uereor ne multò peius oleat apud Deum & angelos eius.* MIL. *Sed iam rixæ satis est. dic aliquid de sarciendo viatico.* CARTH. *Mihi nihil est quod dem: experiar quid velit Prior.* MIL. *Atqui si quid daretur, essent tibi paratæ manus: nunc multæ obstant difficultates, quando numerandum est aliquid.* CARTH. *Quid alij faciant, ipsi viderint: Mihi, nec ad accipiendum, nec ad dandum sunt manus. Verùm de his à prandio: nunc tempus monet ut accumbamus.*

(a) *Sæpius literatus*, in cicatriciferos proverbium: vide Chiliades. (b) Alludit huc quod dicuntur *mundo mortui*. (c) Iuvenalis. *Voluptates commendat rarior usus.* (d) *Eun-ge* fragiles sunt, & *papa* vera solent decollari baculo. (e) Verba sunt historicis peculiaria: per *aram* significant religionem decorum, per *focum* rem domesticam. Nam & locus sacer erat Laribus. (f) *Delumbatus*, qui lumbos habet fractos aut casu, aut alio quovis infortunio.

(†) PSEUDOCHEI ET PHILETYMI.

PH. *Vnde tibi scatet tanta mendaciorum vis?* PS. *Vnde suppetunt araneæ fila?* PH. *Non est igitur artis, sed nature.* PS. *Anaturâ profecta sunt semina: ars & usus auxere facultatem.* PH. *Non te pudet?* PSEV. *Non magis quàm coccycem suæ cantionis.* PHIL. *At tibi in manibus est mutare cantionem tuam: & in hoc est homini data lingua, ut vera predicet.* PSEV. *Imò ut conducibilia.* At non semper expedit vera dicere. PHIL. *Ita nonnunquam conducit habere manus furaces.* Et

Et hoc vitium esse tuo cognatum, testatur etiam popularis (a) proverbium. PSEV. Vtrumque vitium honestis nititur autoribus: Illud habet Vlysses tantopere laudatum ab Homero, hoc Mercurium etiam Deum, si Poetis credimus. PHIL. Cur igitur vulgus execratur mendaces, fures etiam subiguntur in crucem? PSEV. Non idcirco quod mentiantur, aut furentur, sed quod inscite mentiantur ac furentur: vel quia præter naturam, vel quia non satis calentes artem. PHIL. Estne scriptor quispiam, qui tradit artem mentiendi? PSEV. Bonam artis partem monstravere tui rhetores. PHIL. Hi quidem tradunt artem bene dicendi. PSEV. Verum: sed bona pars bene dicendi est scire mentiri. PHIL. Quid est scire mentiri? PSEV. Vis definiam? PHIL. Volo. PSEV. Est ita mentiri, ut lucro sit, nec deprehendi possis. PHIL. At quotidie deprehenduntur multi. PSEV. Isti non sunt artifices absoluti. PHIL. Es igitur tu absolutus artifex? PSEV. Propemodum. PHIL. Experire an me possis mentiendo fallere. PSEV. Et te quoque possim, vir optime, si libeat. PHIL. Dic igitur aliquod mendacium. PSEV. At iam dixi, non deprehendisti? PHIL. Non. PSEV. Agè fac sis attentus. Nunc incipiam mentiri. PHIL. Sum attentus, dic aliquid. PSEV. At iam iterum mentitus sum, te non deprehendente. PHIL. Equidem nihil adhuc audio mendacii. PSEV. Audissis si callides artem. PHIL. Proinde demonstra tu. PSEV. Primum appellavi te virum optimum. Annon istud est in signe mendacium, quum ne bonus quidem sis: & si

*bonus esses, optimus dici non possis, quum sint innu-
 meri te meliores? PHI. Hic planè fefelleras. PSEV.
 Iam fac periculum, an possis alterum mendacium
 ex te deprehendere. PHIL. Non possum. PSEV.
 Hic desidero ingenium, quod alibi præstas. PHIL.
 Fateor, ostende tu. PSEV. Cum dicerem: Nunc
 incipiam mentiri, nonne magnificè mentiebar; quū
 tot annos adsueverim mentiri, & paulò ante, quā
 hoc dicerem, essem mentitus? PHIL. Mirum præ-
 stigium. PSEV. Sed nunc saltem monitus arrige au-
 reis, ut deprehendas mentientem. PHIL. Arrexi.
 Dic. PSEV. Imò iam dictum est, & tu meum men-
 dacium es imitatus. PHIL. Tu mihi persuadebis,
 quòd nec aures habeam, nec oculos. PSEV. Quum
 homini sint aures immobiles, ut nec arrigi possint,
 nec demitti, mentiebar te arricturum aures. PHI.
 Talibus mendaciis plena est omnis hominum vita.
 PSEV. Non talibus tantum, ô bone. Nam hæc lu-
 dicra sunt: sunt quæ rem adferant. PHIL. Turpius
 est lucrum ex mendacio, quàm ex (b) lotio. PSEV.
 Verum est, inquam, sed iis qui mentiendi nesciunt
 artem. PHIL. Quam igitur tu calles artem? PSEV.
 Non æquum est, ut te gratis doceam: numera & au-
 dies. PHI. Non emo malas artes. PSEV. Donas igitur
 gratis fundum tuum? PHI. Non sic insanio. PSEV.
 At ego ex hac arte mea certiores capio fructus quàm
 tu ex tuo fundo. PHIL. Manebit tibi ars tua: tan-
 tum profer specimen, ut intelligam non omnino va-
 nam esse quod dicis. PSEV. Accipe igitur (c) speci-
 men. Multis multorum negotiis memet admiscuo,*

emo vendo, recipio sumo mutuq accipio depositum.
 PHIL. Quid tum postea? PSEV. Atque hic potissimum capto eos, a quibus non facile deprehendar.
 PHIL. Quos? PSEV. Stupidos, obliuiosos, incogitantes, longe semotos & mortuos. PHIL. Certum est, mortuos neminem redarguere. PSEV. Si quid cui vendo in diem, diligenter annoto in libellis rationum. PHIL. Quid deinde? PSEV. Vbi reddenda est pecunia, plus imputo mercium emptori, quam acceperit. Is si incogitans est, aut obliuiosus, mihi certum est lucrum. PHIL. Quid si deprehendat? PSEV. Profero librum rationalem. PHIL. Quid si is doceat, & evincat, se non accepisse, quod imputas? PSEV. Reclamo quantum possum. Nam in hac arte prorsus inutilis est pudor. Denique extrema(d) ancora est, ut aliquid comminiscar. PHIL. Quid palam deprehensus? PSEV. Nihil est facilius: erravit famulus, aut ipse lapsus sum memoria. Scitum est, multas simul miscere rationes, hic facilius est imponere. Exempli causa. Sunt quaedam dispuncta, quod soluta sit pecunia: sunt alia, pro quibus nihil numeratum est. Hec in posterioribus codicillis misceo sic, ut nihil dispungam. Vbi supputatur, contendimus & vinco plerumq, vel periurio. Est & hoc artis, ferè rationem in eo cum accineto ad iter & imparato. Nam mea mihi semper parata sunt. D. ponitur aliquid apud me, seruo clam apud me, nec reddo. Longum est prius quam resciscat ille, ad quem res missa est. Tandem, si non licebit inficiari, dico mihi perisse, aut

Q 5 con-

contendo me misisse, quod non misi, incenso aurigas. Postremò, si vitare non possum, quin reddam, reddo accisum. PHIL. Bella verò ars. PSEV. Nonnunquam eodem nomine bis accipio pecuniam, si liceat. Primum domi, deinde illic quo proficiscor: & nusquam non sum. Interim tempus inducit oblivionem, cōfunduntur rationes, aliquis moritur, aut suscipit longinquam peregrinationem: ut omnia pessimè cadant, saltem interim usus sum aliena pecuniâ. Nonnullos etiam capto specie benignitatis, ut faveant mentienti, sed semper de alieno: de meo nec matri darem teruncium. Quanquam autem in singulis videatur lucrum exiguum, ex multis tamen (multis enim memet, ut dixi, misceo) nascitur acervus, haudquaquam poenitendus. Porro, ne deprehendar, quæ multæ sunt technæ, tñ illa præcipua: omnes omnium epistolas, quas possum, intercipio, resigno, ac lego. Si quid obfuturum suspicor, premo: aut si reddo, reddo meo tempore. Adhæc, inter longo semotos intervallo, mendaciis meis sero similitatem. PHIL. Quis isthinc usus? PSEV. Geminus. Primum, si non præstatur, quod alterius nomine promisi. & quo nomine munus etiam accepi (nam & fuit huiusmodi magni vendo) fingo per illum aut illum stetisse, quò minus perfectum sit. PHIL. Quid si neget ille? PSEV. Is procul abest, puta Basilea; ego polliceor dare in Anglia: deinde fit, ut ortâ similitate neuter alteri credat, si quid incuser. Habes specimen artis. PHIL. At istam artem nos crassiores solemus vocare furtum, qui sicum vocamus si-

FAMIL. COLLOQVIA. 251

musficum, & (g) scapham scapham. PSEV. O hominem iuris Cæsarii rudem! An licet intendere actionem furti ei, qui suppressit depositum, aut qui abiurat mutuum, aut simili technâ imposuit? PHIL. Oportuit. PSEV. Proinde vide prudentiam artificum. Ex his plus est lucri, aut certe tantundem, & minus est periculi. PHIL. Male sit tibi cum tuis technis ac mendaciis. Non enim libet dicere, Vale. PSEV. Tu ringere cum tua pannosa veritate. Ego interim suaviter agam cum meis furtis ac mendaciis, dextro(h) Vlyse ac Mercurio.

† Pseudocheus fufor mendaciorum. Philetymus amans veritatis. (a) Proverbium, Qui mendax idem & furax. (b) Alludit ad Vespasiani dictum: Lucri bonus est odor ex re qualibet. Nam is vestigal collegit ex lotio, re malè olente, at non malè olebat pecunia. (c) Specimen, id est, gustum sive exemplum. (d) Extrema ancora, id est, supremum refugium, vide proverbium de sacra ancora. (e) Nomen hic titulus est debiti, unde & pro debitoribus accipiuntur nomina. (f) Vide proverbium: Fumos vendere. (g) Græca vox ambigua est: sed opinor meliùs verti per ligonem à *γλίσσας* quod est fodio. (h) Vlysses ab Homero fingitur vafer & mendax. Mercurius affert lucrum, vafer quoque ipse, ac furax.

NAVFRAGIVM. Colloq. Helv. p. 397.
ANTONIVS, ADOLPHVS.

ANTO. Horrenda (a) narras. Est istud navigare? Prohibeat Deus, ne mihi quicquam unquam tale veniat in mentem. ADOL. Imò quod hactenus commemoravi, lusus merus est præ his quæ nunc